

pisnike, jih slovenski zaprisegati, kazenske in končne obravnave v slovenskem jeziku razpravljati in izdajati razsodbe z razlogi vred v slovenskem jeziku. Določilo se je še, da je nabaviti slovenske tiskovine za vse pozive, za dekrete varuhom, zapisnike o storjenih obljubah, edikte in za manjše odločbe, ki slovejo vedno jednako. Ta ukaz je za nas Slovence zategadelj nepozaben, ker je prav za prav začetek slovenskemu uradovanju pri sodiščih.

4. Ukaz pravosodnega ministerstva z dné 5. septembra 1877, ki izrečno določa, da je zapisnike o zaslišanju samo slovenskega jezika zmožnih strank povsem v slovenskem jeziku pisati, ne pa v nemškem prevodu ali samo deloma slovenski. Končno

5. ukaz bivšega pravosodnega ministra dra. Pražaka z dné 18. aprila 1882, kjer se navedenih ukazov izvrševanje vnovič naroča tudi za slučaj, da zna slovenska stranka nemški. Za to bomo Slovenci gosp. dr. Pražaku vedno hvaležni.

Končno pravi čl. 19. drž. osn. zak. da so vsi deželno navadni jeziki ravnopravni v šoli, v uradih in v vsem javnem življenju, torej tudi pri sodiščih.

Navedel sem to, da morem sedaj reči: tako se glasé zakonite določbe in vladne naredbe in ukazi. Iz teh izhaja jasno, da imamo Slovenci na svoji zemlji polno pravico zahtevati, da se pri sodiščih rabi naš jezik vsaj pri zunanjem poslovanju, to se pravi, pri občevarju s slovenskimi strankami, ne gledé na to, ali znajo te nemški ali ne. Več prav za prav ne zahtevamo, zadovoljni bi bili, ako bi pravosodni uradniki izvrševali navedene določbe. Ali niti to se ne godi. Povsod zadevamo ob odpor. Sodnijski uradniki se trudijo na vse mogoče načine, da utesné po zakonu določeno slovensko uradovanje kar največ mogoče ali da je povsem uničijo. Pogostoma se moramo celo dobri svoji pravici odpovedati, če se nečemo zanjo boriti s pritožbami do pravosodnega ministerstva.

Evo nekoliko dokazov za to. Po naredbi z dné 15. marcija 1862 smo opravičeni zahtevati, da se slovenska zemljeknjižna rešila upišejo v zemljiško knjigo v slovenskem izvirniku. Te svoje pravice nismo mogli dolgo doseči. Celih 25 let je moralo preteči in pravosodno ministerstvo je moralo izdati poseben ukaz z dné 21. julija 1887, št. 12.118, da smo dosegli to pravico.

Po petindvajsetih letih smo jo torej dosegli. Toliko časa so pravosodni uradniki mogli in znali kratiti nam naše pravice. Slovenska razglasila prijavljajo vladni listi v Gradcu, v Celovcu in v Ljubljani šele, odkar je izšla naredba z dné 11. junija 1888, št. 6556. Slovenske plačilne naloge nam je priborila banka »Slavija«, zaukazali so se z naredbo pravosodnega ministerstva z dné 20. marcija 1889, št. 5340.

Preidem k vprašanju o tiskovinah. Kakor sem že rekel, je pravosodno ministerstvo l. 1862. ukazalo visjesodnima predsedstvom v Gradcu in v Trstu, naj se naroče slovenske tiskovine. V tem oziru pa se doslej vsaj na Štajarskem in na Koroškem ni skoro nič storilo. Določene tiskovine se ali niso naročile, ali se niso rabile, ali pa so se porabile in nič več naročile.

L. 1885. sem postal župnikom in sem na dotičnem mestu našel dvojezičnih tiskovin za zglaševanja o smrti faranov, kakersna zglaševanja mora vsak župnik koncem vsakega meseca poslati dotičnemu okrajnemu sodišču.

L. 1890. sem porabil dotične tiskovine in sem trikrat pismeno prosil okr. sodišče v Celju, naj mi pošlje dvojezičnih tiskovin. Zaman. Slovenskih tiskovin ni bilo dobiti. Dobil sem novonatisnene nemške tiskovine, vselej precej mnogo. To je dokaz, da se pri okr. sodišču v Celju ukaz pravosodnega ministerstva iz leta

1882. zaničuje in nalašč ne izvršuje, ker se neče, da bi mi bili te dobrote deležni. Sedanji pravosodni minister je l. 1889. izdal naredbo glede dvojezičnih uradnih napisov in pečatov. Ta naredba z dné 10. januarja 1889, št. 21.599 ex 1888 določa, da je pri tistih okrajnih sodiščih, ki morajo po veljavnih naredbah slovenski uradovati, napraviti dvojezične napise in pečate, kadar se sedanji nadomesté. Vzlic vsem prošnjam in pritožbam pa se te nadomestitve ne izvrše. Okrajni zastop Šmarijski je za to že dvakrat pri pravosodnem ministerstvu prosil — zastonj. (Dalje prih.)

Cerkvene zadeve.

† Janez Kolarič, kaplan v Dramljah.

(Prijatelju v spomin napisal Fr. Muršič.)

(Konec.)

Najprej je skozi jeden mesec nadomeščal doma bolnega veleč. g. župnika, potem pa so ga poslali v prijazno župnijo sv. Magdalene v Dramljah. Težko se je poslovil od doma; z najlepšimi upi in sklepi je nastopil svojo prvo pastirsko službo pač ne sluteč, da je to tudi njegova zadnja. Bil je v Dramljah ves srečen; saj je bival med pridnim slovenskim ljudstvom ter imel tako pridnega župnika, ki so ves čas po očetovsko skrbeli za-nj. Z vso gorečnostjo in ljubeznijo je začel delovati za čast božjo in vzveličanje duš. Da je tudi tukaj delal pozno v noč, priča naslednja prelepa pesmica njegova:

Lučica brli na mizi

Skoro mi ugasne;

Duh pa moj se brzo dviga

V rajske kraje jasne.

Ni mu treba zemске luči,

Vzor mu rajske svetli:

To je pač ljubezen moja,

Ki veli bedeti!

V kratkem času si je pridobil srca vseh. Kako tudi ne! Saj je bil vesten spovednik, goreč pridigar in dober katehet. Kako je ljubil nedolžno mladino, kako skrbno jo pripravljaj za sv. spoved, prvo sv. obhajilo in za sv. birmo!

Toda človeško življenje je podobno kapljici na veji, veter popihne, vejica se zgane in kapljica izgine. Tako se je tudi zgodilo našemu ljubemu Janezu. Dne 26. majnika je nesel bolniku zadnjo tolažilo, sv. popotnico. Ko pride domu, postane mu slabo in kmalu začne pljuvati kri. Drugi dan so se mu vnela pljuča. Vender je s pomočjo izvrstnega zdravnika g. Ripsla iz St. Jurja že toliko okreval, da je imel dve nedelji sv. opravilo. A bolezen se mu zopet povrne in zraven tega še se ga loti legar (tifus). V praznik sv. Petra in Pavla je bil previden. Čez dva dni prideta k njemu oče in mati, a ljubljani sin ni več poznal svojih dragih starišev; bolezen ga je popolnoma zmedla. Dne 3. julija pa so ponesli nebeški krilanci njegovo čisto dušo v rajske višave, da prejme plačilo od Očetovih rok. Oče so mu podali mrtvaško svečo, oče so mu tudi zatisnili oči. Nesrečni oče, nesrečna mati! To je že drugi sin, kateremu sta morala biti priči njegove smrti. Bog vaju naj tolaži in Marija, tolažnica žalostnih! — Kakor blisk se je raznesla prežalostna novica po celi drameljski župniji in daleč, daleč čez njene meje, tje dol, kjer je tekla zibelka njegova, kjer mu živé sestrici in bratje, sorodniki in prijatelji.

Kako radi so vsi imeli gospoda Janeza, pokazal je njegov veličastni sprevod. Čast. g. Kreft, župnik na Ponkvi, so mu govorili v prenapolnjeni cerkvi srce pretresujoče slovo. Dobro ljudstvo je glasno jokalo in ihtelo. Po odpeti mrtvaški sv. maši, katero so služili domači g. župnik, jel se je pomikati dolgi sprevod na pokopališče. Spremljalo ga je 12 duhovnikov in nešteta množica ljudstva od blizu in daleč. Da še celo iz Celja je

prihítel velesp. g. Zupanc poklonivši mu v imenu svoje rodbine krasen venec. Ob odprtem grobu zapojejo hvalni učenci svojemu ljubljenu katehetu nagrobno slovo, katera je bila bolj podobna goreči molitvi. Britke solze so močile grob, hoteče omehčati trdo grudo, da bi lahko spali pod njo gospod Janez in še dolgo, dolgo je klečalo ljudstvo ob grobu ter se ni moglo ločiti od njega. —

Pokojnik je bil blagega značaja in usmiljenega srca, tih in skromen, priazen in uljuden, da malokdo tako. Pa bil je tudi pobožen, dobro vedoč, da je prava pobožnost za vse dobra, kajti obljubo ima sedanjega in prihodnjega sveta, kakor uči sv. Pavel. Zdel se ti je, kakor se komaj razcvetela rožica, kakor bela lilija, bela v znamenje otroške čistosti in nedolžnosti; zdel se ti je, kakor modra vijolica, ki na skrivnem raste, cvete in diši — v znamenje ponižnosti, priprostosti in skromnosti; zdel se ti je, kakor rudeča vrtnica, rudeča — v znamenje goreče ljubezni do Boga in ljudij.

In zdaj že torej tudi ti počivaš v tihem grobu in s teboj vsi upi, vse nade, vse veselje in tolažba vseh, ki so te poznali. S teboj je zgubila lavantinska škofija vrlega in gorečega duhovnika. Pa tudi slovenska domovina je zgubila s teboj zvestega sina, ki še bi ji bil lahko mnogo koristil s svojimi duševnimi deli. S svojimi mičnimi pesmicami postavil si si v slovenskem narodu trajen spomenik. Poznal si dobro razne jezike, zlasti pa slovenskega, ki si ga ljubil, kakor punčico svojega očesa. Kolikor cvetlice priklje spomladi iz zemlje, toliko nad je cvetelo v tvojem srcu, a zdaj so vse uničene, strte. Pred kratkim si obhajal 25letnico svojega življenja, pred letom dnij te je Bog poklical v svoj vinograd, a zdaj se že raduješ z Njim, ki te je poklical. O, ne zabi na nas v nebeski domovini, ne zabi pa tudi svoje slovenske domovine ter goreče prosi pri Bogu za slov. narod, ki si ga tako prisrčno ljubil!

Gospodarske stvari.

Pomen apna za gnojenje.

Pogostokrat se pritožuje gospodar, da mu njiva ali travnik le malo ali nič ne obrodi, čeravno ni štedil z gnojem. Od kod naj to prihaja, kaj je vzrok, da ima gnojenje, celo obilno gnojenje, bodisi z navadnim, bodisi z umetnim gnojem toli malo uspeha? Posebno malo izdaja, kakor skušnja uči, samo navadno gnojenje, če so tla ilovnata, če je zemlja težka ali vsaj mokrotna. Ne le pšenica, tudi detelja se ne obnese in vinograd tako malo rodi, da gospodarju še stroškov za obdelovanje ne povrne. Pomoček v tej zadevi je lahko dobiti; pravi pomoček, ki nikakor ni predrag, je — apno. Sicer se je to sredstvo na raznih straneh prav mnogokrat že priporočalo in povdarjalo, a slovenski gospodarji mu le še ne zaupajo, kajti rabijo ga dosti premalo. — Vsaka rastlina potrebuje k svojemu uspevanju in razvijanju več ali manj apna.

Sicer so take apnene tvarine že od narave v tleh, a kjer jih ni, tam mora človeška roka pripomoči ter apna pridjati. Gnojenje z apnom je zlasti potrebno v težki in mokrotni zemlji, kajti apno ima vsled svoje kemične sestave moč, različne v zemlji trdno spojene snovi raztvorjati, tako rekoč razkrojevati, da potem posamezne morejo rastlelinam novo, živo moč podeljevati. Apno ima nadalje še drugo dobro stran, ker s svojim kemičnim razkrojevanjem razrahljava zemljo, kar rastlinam gotovo dobro dene, a ob enem apno zemljo tudi nekoliko ogreva. Nikakor pa se ne sme misliti, da

je apno pravi gnoj, to ni tako; apno je le zdaten pomoček, da navadni gnoj deluje, da ne leži zastoj v zemlji. Ustaviti ali prenehati se torej ne sme z gnojenjem z navadnim gnojem, ampak temu gnoju se mora apno le pridjati. Apno deluje potem prav uspešno kot raztvorjajoče sredstvo ter upliva dobrodejno na pognojenje. Z apnom se pomore, da se težka, ilovnata zemlja zrahlja, da se dá lažje in boljše obdelovati, da se mokrotna tla vsaj nekoliko posuše; apno je pač v vsakem oziru jako imenitno sredstvo pri razvitku poljedelstva. Posledice gnojenja z apnom le redkokedaj izostanejo, če se le na pravi način uporablja. Že pri drevesih se dobrodejen upliv hitro pokaže: Stablo postaja močnejše, drevo prinaša brž več in boljsega sadja, kakor brez gnojenja z apnom. Tako se tudi n. pr. slab vinograd, ki je že opešal, v jeseni potrosi precej na debelo z apnom (kake tri cente na oral), ki se pozneje, navadno spomladi, prekoplje ter tako z zemljo zmeša. Jedno, dve leti, in trta se bode čisto drugače obnesla, kakor se je, dokler je zemlji primanjkovalo — apna.

Sejmovi. Dne 30. julija pri Sv. Martinu pod Vurbergom, v Kostrivnici in Ormožu. Dne 31. julija v Konjicah, Zagorju, Marenbergu, pri Sv. Lovrencu v Slov. goricah in v Dolu. Dne 1. avgusta v Gomilici, Lučanah in v Imenem (svinjski sejem). Dne 2. avgusta pri Sv. Lenartu v Slov. goricah in na Bregu pri Ptuj (svinjski sejem). Dne 3. avgusta na Spodnji Polskavi.

Dopisi.

Od Sv. Bolfadka v Slov. goricah. (Nova šola.) V Slov. goricah nam je veliko kresov oznanjevalo slavni dan sv. Cirila in Metoda. Zgodaj pa se je tudi semtertje slišala strelba. V Pesniški dolini pri Sv. Bolfanki pa so streljali isti dan popoldne okoli 6. ure. Kaj pa je to pomenilo? Bolfančani so sosedom veselje naznanili, da je nova Bolfanska šola že pokrita. Ni še dolgo, da je stalo staro šolsko poslopje in sedaj je na istem prostoru že novo pod streho. Majnika 29. po šmarnicah se je mala procesija pomikala iz šole v cerkev: šolarji s šolskim križem, zgodovinskim znamenjem gospoda župnika Kajniha, s podobo D. Marije, sv. Alojzija itd. in č. g. katehet moleč sv. rožnivenec z učenci. V nedeljo dne 10. junija so č. g. župnik blagoslovili vogelni kamen. Po sv. maši so šli učenci, šolski odbor in drugi v procesiji na šolsko torišče, primerno okinčano z venci, podobami in zastavami. Po blagoslavljanju razložili so č. g. župnik pomen tega opravila, da zastoj delamo, zidamo in se trudimo, ako Bog ne bode tega blagoslovil. Omenili so, da je dobra šola velika dobrotnica celemu kraju, župniji. Do sedaj je to bila stara šola Bolfanska, iz katere imamo veliko odličnih gospodov duhovnikov 12, odvetnikov, zdravnikov, sodnikov, učiteljev in več druge gospode. Tudi nova šola nam bode dobrotnica, naučili se bodo otroci to, kar jim bode k časnemu in večnemu sreči. Tako šola je vredno zidati, in kdo k temu kaj pomaga, on dobro delo stori, tedaj le z veseljem na delo! Naš rojak preč. gosp. Živkov dr. Jož. Muršec so 2000 gld. za šolo podarili in tudi drugi gospodje domači so prošeni pomagati; za to pa tudi vi farani z veseljem zaprezujte živinico k vozu, a roke urno delajte, nosite, strežite, tako bomo složni novo šolo postavili v čast božjo, k časnemu in večnemu sreči otrok. V vogelni kamen se je v spomin vložilo pomenljivo pismo veleč. g. dr. Muršeca, kateri so za to lastno-ročno napisali to-le: »Častiti župljani Sv. Bolfanski! Iz celega srca Vam častitam, da si stavite prostornejšo